

Dalsälven

Länsstyrelsen Värmland /010-224 70 00 / varmland@lansstyrelsen.se / HARO 108/Dalsälven/ Arvika kommun

Strömmande sträcka i Dalsälven (Foto: Länsstyrelsen Värmland)

PROJEKTOMRÅDE

Mellan Fjällsjön i norr och Nysockensjön i söder i Arvika kommun sträcker sig en cirka 4 km lång dalgång, i vilken Dalsälven rinner. Älvens botten består delvis av sten, grus och sand, vilket utgör en bra livsmiljö för arter som öring, stensimpa, flodpärlmussla och flodkräfta. Den för området utpekade flodpärlmusslan är liksom flodkräftan rödlistad och arterna visar båda på ett vattendrag med höga naturvärden. Senast noteringen av flodkräfta är från elfisket 2009. Signalkräfta har upptäckts i älven, vilket utgör ett direkt och allvarligt hot mot flodkräftan.

Dalgångens lätt kuperade odlingslandskap med glest spridda gårdar hyser höga kulturhistoriska och landskapsmässiga värden. Landskapet består till större del av uppodlad jordbruksmark med inslag av brukad skogsmark. Jordbruksmarkerna sträcker sig i stor grad ända ner till älvfåran. Igenväxande ängs- och betesmarker samt skogsbryn gör dock att det sammantaget finns gott om lövträd i älvens närhet. Området klassas som nyckelbiotop tack vare av sina höga ornitologiska och botaniska värden. Vidare kantas över en kilometer av älvsträckan i söder av lövblandad barrskog klassad som naturvärdesobjekt, vilken bedöms ha potential att utveckla höga naturvärden. Dalsälven har sedan 1986 ingått i den regionala kalkningsplanen men då den ansågs ha återhämtat sig upphörde kalkningen i området 2015. Den vattenkemiska uppföljningen har dock behållits under hela perioden. Under 2019–2020 reviderar Länsstyrelsen länets kalkningsplan och området kommer då att ses över igen. I samband med detta kan ändringar komma att genomföras.

Dalsälven har inom miljömålsarbetet (Levande sjöar och vattendrag) pekats ut som ett av Värmlands mest skyddsvärda vattensystem. Älven är även utpekad som ett Nationellt särskilt värdefullt vattensystem av dåvarande Fiskeriverket och Naturvårdsverket. Inom vattenförvaltning bedöms Dalsälven ha måttlig ekologisk status på grund av bristande konnektivitet, flödesregleringar och morfologiska förändringar.

ORSAK TILL ÅTGÄRDER

I Dalsälven finns en population av flodpärlmussla som inventeras regelbundet inom Länsstyrelsens miljöövervakning. Inventeringen startade 1997 och totalpopulationen av arten i vattendraget uppskattades till 6888 individer (år 1997), 6721 (år 2000), 5538 (år 2006), 4183 individer (år 2009), 3568 individer (år 2012) och 3610 individer (år 2016). Utifrån tillgängliga data att döma är trenden för musselbeståndet sjunkande. Sedan miljöövervakningen startade har inga individer <50 mm längd registrerats. Utifrån 2016 års resultat bedömdes beståndet som skyddsvärt.

Igenslamning av bottenarna orsakat av markanvändning och omfattande bäveraktivitet anses ha en negativ påverkan på flodpärlmusselbeståndet. Under 2016 har Länsstyrelsen vid flera tillfällen rivit bäverdammarna men nya har därefter tillkommit. Då bäverdammarna starkt påverkar musselbiotopen finns ett stort behov av bäverjakt samt utrivning av befintliga bäverdammarna. Förutom bäveraktivitet är vattendraget påverkat av igenväxningen vid Fjällsjöns utlopp samt att utdikningar och rätning av vattendraget starkt påverkat dess naturliga flöde och lopp. På senare år när flödena har varit låga har musselbiotoperna påverkats så kraftigt att flodpärlmusslor akut fått flyttats till ett annat vattendrag för att överleva.

Det morfologiska tillståndet i vattendraget bedöms vara påverkat av flottledsrensning, flottning och verksamheter/markanvändning i vattendragets närområde. En stendamm i vattendraget bryter konnektiviteten. De rensningar som gjorts i vattendraget har medfört flödesförändringar vilket i sin tur leder till försämrade vattenhushållning, ökad erosion och mindre retention av material.

VAD VILL VI FÖRBÄTTRA?

Målet med åtgärderna är att vattendraget ska utgöra lämplig livsmiljö för flodpärlmusslan med ett livskraftigt och reproducerande bestånd. Den uppskattade totalpopulationen ska bestå av minst 6000 individer. Minst 10 % av populationen ska utgöras av unga musslor, mindre än 50 mm, och det ska även finnas musslor mindre än 20 mm. Vattenkvaliteten ska vara god med avseende på näringsämnen, försurning, organiska ämnen och partiklar, och vattenflödet ska vara permanent och ha en för arterna passande hastighet och strömbild. Det ska finnas strömmande och forsande partier samt lämpligt bottensubstrat för de förekommande skyddsvärda arterna. Beskuggning ska finnas i tillräcklig omfattning så att kraftiga temperatursvängningar, bottenfrysning och höga maxtemperaturer undviks i vattendraget. En livskraftig och reproducerande öringstam är en förutsättning för att flodpärlmusslan ska kunna föröka sig.

PLANERADE ÅTGÄRDER OCH AKTIVITETER

Vi avser genomföra:

- Upprättande av en biotopvårdsplan med mål att möjliggöra en långsiktig och ökande förekomst av flodpärlmussla och öring i älven
- Biotopkartering av hela vattendragssträckan
- Hydrologisk utredning
- Biotopvårdsåtgärder för att så långt som möjligt återställa älvens naturliga flöde och biotoper
- Genom att åtgärda stendammen som idag utgör ett partiellt vandringshinder ska konnektiviteten återupprättas
- Utrivning av bäverdammarna, kräver återkommande insatser samt ev. bäverjakt
- Utredning/plan för att eventuellt flytta tillbaka flodpärlmusslor efter åtgärder för att optimera reproduktionen
- Ta bort bestånd av jättebalsamin i vattendragets nedre del

PLANERAD UPPFÖLJNING

Genomförda åtgärder kommer att följas upp genom ett särskilt framtaget provtagningsprogram. Bland annat kommer el- och kräftprovfisken att utföras men även eDNA-undersökningar och vattenkemiska mätningar.

I SAMVERKAN MED

Projektet sker i samverkan med Arvika kommun, Nysockensjön och Fjällsjön-Öjenässjöns FVOF samt By- och Borgviksälvens vattenråd.

LÄNKAR

Länk till "Bevarandeplan för Natura 2000 – området SE0610161 Dalsälven"

https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6a8f491016b944a8cbe2e211/1578398954899/Dalsälven_SE0610161_Bevarandeplan.pdf